

Parragi György:

A tornyai földesúr végrendelete

Harminc évvel ezelőtt, 1913-ban riasztó hír verte fel a magyar politika berkeit: Justh Gyulát, a függetlenségi gondolat, az általános, titkos választójog, a nemzetiségi béke előharcosát szélütés érte és így több-évtizedes elsővonalbeli harc után kidőlt az aktív politikai küzdelemből. Justh Gyula tragikuma mélyen megrendítette nemcsak a saját pártját, ennek vidéki tömegeit, elsősorban Justh Gyula hűséges választóit, a makóvidéki öntudatos parasztságot, hanem mindazokat a haladó és az ország demokratikus átalakulásáért harcoló pártokat és csoportokat, melyek elsősorban Justh Gyula kezdeményezésére megalakították az általános, titkos választójog országos szövetségét. Ebben a szövetségben Justh pártján kívül helyet foglalt Nagyatádi Szabó István új parasztpártja, a katolikus néppárt, a demokrata polgári párt és a szociáldemokrata párt. Justh Gyula, a történelmi osztály sarja, a tekintélyes tornyai földesúr először teremtette meg

Justh Gyula tölgyalakját

is akkor roppantotta derékba ez a kegyetlen fátum, amikor a világháború feltámadó viharában a legnagyobb szükség lett volna a magyar földben évszázadok óta erősen megkapaszkodó Justh Gyula-féle tölgyekre, amelyek egymagukban is felérték egy egész véderdővel. Szükség lett volna a világháború útvesztőjében Justh Gyula biztos tájékozódási ösztönére, a politikai zűrzavarok, majd a forradalmi gátszakadás és vízómlás idején világos politikai ítélőképességére, az anarchia, a felfordulás fékevesztett erőinek elszabadulása idején erkölcsi bátorságára és a paraszti, munkás tömegek előtti nagy tekintélyére. Talán sok minden történt volna másképp 1917-ben, de még inkább 1918-ban, ha a függetlenségi párt élén nem a gyenge, befolyásolható és fantasztá Károlyi Mihály, hanem a kemény fából faragott, erős idegzetű Justh Gyula áll, aki megtanulta a Maros-háromszögben, hogy gátszakadás idején nem szabad a fejet elveszíteni, hogy ilyenkor a kapkodás, a pánik, a fejesztettség és szivgyöngesség a szennyes árvíz hatalmának szövetségesévé válik.

Az azonban biztos történelmi tény, hogy Justh Gyula előrelátó politikájának felülkerekedése eselén nem érte volna annyira váratlanul, gutaütésszerűen a magyar politikai világot az 1918. évi összeomlás, mint ahogy ez valójában bekövetkezett. Sajnos, Justh Gyula évtizedes politikai küzdelme a demokratikus Magyarországért ép oly meddő és sikertelen volt, mint az a párves harc is, amelyet a történelmi osztály, a polgárság, munkásság és parasztság közös frontjának élén vívott azért, hogy a politikai életből kivülrekedt paraszti és munkástömegek előtt megnyissa a politikai érvényesülés útját, rábírja a politikai pártokat a munkás- és paraszttömegek parlamenti recepciójára, vagyis a parlamentben szóhoz juttassa a munkásság és parasztság képviselőit. Élete mérlegének ez a nagy passzivitása elsősorban a nemzet egyetemes érdeke szempontjából bosszulta meg magát. Amit Justh Gyula nem tudott elérni az alkotmányos küzdelem segítségével, azt máról holnapra megvalósította az összeomlás földrengése, amely a politikailag iskolázatlan és járatlan tö-

Magyarországon a történelmi osztály, a polgárság, a parasztság és munkásság politikai együttműködését, első nagy koalícióját, először létesített szövetséget az alkotmányos élet sáncain, a parlamenten kívül álló szervezett munkássággal és a választói névjegyzékben nem szereplő falusi nincstelennel vagy törpebirtokosokkal. Ennek a koalíciónak megteremtésére az ő személye volt a legalkalmasabb szeplőtlen politikai multjánál, egyenes és tiszta jelleménél, férfias szókimondásánál és megfélemlítést nem ismerő erkölcsi bátorságánál, puritánságánál és harcias temperamentumánál fogva. Őt is üldözte és letéritette azonban az a fátum, amely a magyar ígéretföld felé haladó vezetőket Petőfitől, Széchenyitől, Justh Gyulán és Ady Endrén át gróf Teleki Pálig mindig csak a Nebo hegyéig engedni eljutni és az ígéretföld, az általuk megálmodott és óhajtott új világ küszöbén elragadja őket.

tölgyalakját

megeket szabadította fel és sodorta minden átmenet nélkül az államvezetés élére. Természetes, hogy azok a tömegek és pártok, amelyek az előző politikai rendszerek rövidlátása és önzése folytán nem látogathatták a politikai vezetés iskoláját, akik nem juthattak ilyenformán sem vezetői gyakorlathoz, sem vezetői igazolványhoz, akkor, midőn a forradalom erői kezük-

Ftől a bejósolt halálos veszélytől

szerezte volna megkímélni Justh Gyula aggódó lelke a nemzetet, ezt a veszélyt akarta elkerülni, immunizálni vagy legalább is a lehetséges legkisebbre csökkenteni. Lelkiismeretét nem althathatta el sem a milleniumi ünnep ragyogása, sem a világháború előtti biztonságának kényelmesen elterpeszkedő érzése, a hármasszövetségbe beágyazott látszólagos fölényes hatalmi pozícióknak. Füle egyformán kiérezte a nagyhatalmak diplomáciai játéka mögötti harci készülődés zaját, a távoli vihar dübörgését, a nemzetiségi vidékek tompa földalatti morajlását, az agrárszocializmus és az ipari munkásság szervezkedésének követelődző hangjait. Elsőnek érezte meg a történelmi pártok vezetői közül, hogy ezeket a hangokat már nem lehet elnyomni a „Jaj de huncut a német”, vagy a Kossuth-nóta hangjaival, a virágos közjogi jelszavakkal, Bécs-ellenes hangulatkeltéssel, paprikás ízű, jól odamondogató március tizenötödiki szónoklatokkal, tulipán-mozgalommal és mokánybercis kuruckodással. Megérezte, amire a legtöbb függetlenségi párti politikus, elsősorban a nagy türini száműzött fia, Kossuth Ferenc sohse eszmélt rá, hogy t. i. a magyar nép Kossuth-kultuszának mindenekelőtt szociális okai vannak és az osztrákgyűlölet, a Bécs elleni fenekedés, az egész közjogi hangszereles csak járulékos, de nem lényeges eleme a magyar nép Kossuth-imádatának. Kossuthban a magyar miliók nem a trón ledöntőjét látták elsősorban, az 1849-es Kossuthot, mint a legtöbb függetlenségi képviselő, akik 1848-at mondtak, de 1849-et érezték, hanem az 1848-as Kossuth Lajosért lelkesedtek, aki felszabadította a parasztságot a job- bágyság igájától, aki megszün-

be nyomták az állam járművének kormánykerékét, a tapasztalat, a rutin, az előzetes gyakorlat és kiképzés hiánya folytán a rájuk bízott járművet szakadék felé vezették és nemcsak a jármű szerekeztét, de saját magukat is összetörték. Ha Justh Gyula tanácsait, figyelmeztetéseit, előrelátásait megfogadják, ha a magyar politika kiébrudaltjait, sansculotte-seregét, negyedik rendjét idejében bevonultatják az alkotmányos élet gyakorlótereire, ha módot nyújtanak kiképzésére, ha felszerelik őket az állampolgárokat megillető politikai jogokkal, akkor nem talált volna bennünket ennyire védtelenül, kiépített töltések nélkül a forradalom szökőárja. Justh Gyula, mint ösztönei és becsületérzése által vezetett politikus, akit nem káprázatos szónoki erő, kivételes műveltség, politikai pressziórködés, vagy fölényes taktikai képesség emelt a demokratikus Magyarországról folytatott politikai harc általánosan elismert vezéri posztjára, megérezte, hogy Magyarországot a történelem nagy válságok és döntések felé sodorja. Mint Kossuth Lajos eszmevilágának fanatikus és szintén egyetlen megalkuvás nélküli előharcosa, világosan látta és tudta, hogy az elkövetkező évek megérlelik Kossuth Lajos sötéten baljós profeciájának beteljesülését: „A közösügyi egyezkedés előbb-utóbb háborút hoz hazánkra, mégpedig olyat, melyben nemzetünkre úgy a győzelem, mint a megverés egyaránt halálos veszéllyel jár”.

tette a robotot, a tizedet, aki bevezette a közteherviselést, aki levette a parasztságot roskasztotta terhek egyrészt, aki szabad földön szabad magyarokká változtatta a nemzeti jogokból kismimizett, az alkotmányos életből kirekesztett paraszti tömegeket.

Justh Gyula ennek a felismerésnek világosságánál látta meg, hogy az igazi kossuthi politika nem merülhet ki csupán a Bécs-ellenes tüntetésekből, az önálló magyar bank, magyar vezényszó, perszonális unió, vagy akár az Ausztriától való elszakadás követelésében, hanem elsősorban szociális téren és a népjogok bővítésében tovább kell fejleszteni a kossuthi eszméket. A jobbágyság felszabadítását követnie kell tehát a munkásság felszabadításának a gazdasági kizsákmányolás alól. A közterhek egyenlősége után meg kell teremteni a jogok, elsősorban a választójognak egyenlőségét. Ezért hirdette: jogot a népek, földet a népek, munkát a népek. Itt is vissza kell nyúlni 1848-hoz, amikor meghozták az 1848. V. t.-c.-ben az ország és az akkori Európa legdemokratikusabb választójogát, amelyet a reakciók 1874. évi választói törvény helyezett hatályon kívül. Az általános, titkos választójogért folytatott küzdelme fordította szembe elsősorban a tornyai földesurat a saját osztályával és legkiemelkedőbb politikai kortársaival: Tisza Istvánnal, Andrássy Gyulával, Apponyi Alberttal. Emiatt vitte szakításra a dolgot saját párt vezérével, Kossuth Ferencel is. Amikor röviddel Kossuth Lajosnak 1894-ben bekövetkezett halála után Kossuth Ferenc hazatért és átvette a függetlenégi párt vezetését, Justh Gyula ezzel a politikai útravalóval látta el: „Ragadd kezébe az

általános választójog zászlóját, járj faluról-falura a népparlament követelésével és győzni fogsz”.

Kossuth Ferenc

azonban, épúgy, mint a többi történelmi párt vezére, félt a népparlamenttől, mert féltették a magyar szupremáciát az általános, titkos választójogtól. Justh azonban messzebb látott. Azt hirdette, hogy a magyar szupremáciát, a dunavölgyi magyar vezetést akkor biztosíthatjuk a leginkább, ha a magyar politika sáncainak védelmére minél több magyar erőt szabadítanak fel és minél több magyar erőt mozgósítanak. Ezen a ponton is hű volt Kossuth Lajos politikájához, amelynek azért sikerült 1848-ban a megtámadott magyar alkotmány védelmére hadseregeket előteremteni úgyszólván a föld alól, mert előbb politikailag felszabadította a „feleke barázdák” népét, előbb jogokat, szabadságot adott a népeknek és így megteremtette a történelmi osztályok és nép érdekezonosságát, a szabadságjogok megvédésére irányuló akaratainak egyesülését. A nép jégvert ragadott, mert a saját szabadsága forgott veszélyben, saját szabadságát védte Kossuth zászlói alatt.

Justh Gyula a titkos választójog segítségével a magyar népeknek egy 1848-szerű mozgósítását kívánta elérni elsősorban azért, hogy a választójog révén a politikából kinullázott tömegek magyar állampolgári mivoltuk és kötelességeik tudatára ébredjenek, hogy ne tekintsek se saját maguk, se mások „hazátlanoknak”. Új, friss népi erőket akart toborozni Justh Gyula a magyar függetlenség, alkotmányosság védelmére, hogy visszaverhessen minden kívülről vagy betülről jövő támadást a magyar államiság ezeréves épülete ellen. A fenyegető európai konstellációt felismerve, úgy mint Kossuth, fel akarta ébreszteni a jogfosztott magyar tömegekben a megadott joghoz, földhöz való görcsös ragaszkodást, a nemesi célokkal való azonosulást és e jogokért, célokért mindhalálig való kiállás elszántságát. A készülő árvíz elleni védekezésül ki akarta javítani, meg akarta erősíteni a korhadó töltéseket, fel akarta tölteni az elhagyott vagy lecsappant létszámú, csupán tábornokokból, tiszttekből és kortesekből álló politikai kádereket.

Miután a saját osztályában, de még a saját pártjában is kevés megértésre és még kevesebb bátran kiálló követőre talált, ugyanolyan merész fordulattal, ahogy Kossuth Lajos a ceglédi piacon a felszabadított jobbágsághoz fordult segítségért és szövetségesért és a széles paraszti tömegek levée en masse-ját rendelte el, Justh Gyula is hasonló bátor cselekedettel a szervezett munkásságban, a Nagyatádi Szabó István személyében első ízben parlamenti képviseletet nyert parasztságban és a városi polgárságban kereste és találta meg szövetségeseit az általános, titkos választójogért megindított hadjáratához. Először történt meg Kossuth Lajos óta, hogy a magyar történelmi osztálynak kimagasló sarja, egy történelmi párt nagytekitélyű vezére párt- és osztályszempontokon felülemelkedve, a saját pártján és osztályán kívül álló és politikai jogokkal nem rendelkező osztályok és pártok közös frontját szervezi meg a demokratikus fejlődés megteremtése érdekében. És először történt meg az is, hogy egy parlamenti párt vezére a parlamenten kívül álló „déclassé”-elemek élére áll és utcai tüntetés-

Könyvet minden magyar kézbe!
Megindult a tavaszi könyvkiadás!

Csathó Kálmán
CSALÁDFA

Nagy magyar nemzedék - regény emberi sorsok és jellemek mérhetetlen gazdagságával, mélyes emberismerettel, hatalmas társadalomtudományi, politikai és történelmi tudással a fizig- végig magyar életszemlélettel. Két hatalmas kötet 18 pengő, kötve 24 pengő.

Az erdélyi irodalom új értéke!

Ligeti Ernő
NOÉ GALAMBJA

Az erdélyi fejedelemség tragikus alkony. Az erdélyi hivatalstudat mélyen szántó történelmi dokumentuma. Ára 9 pengő, kötve 12 pengő.

Új magyar írók első könyve!

Tóbor Tibor
ÁRNYÉK AZ ÚTON

Egy bűn történetét, ezt az érdekes és egyéni témát dolgozta fel a fiatal, tehetséges szerző ebben a finomszövésű, gazdag meséjű szerelmi regényben. Ára 6 pengő, kötve 8.60 pengő.

Tóbor Tibor
A VÉR ÉS VAS KÖLTŐJE

című művében D'Annunzio izgalmas életét írói képességgel, fiatalság lendülettel, költői hűvel világítja meg. Ára 6.60 pengő, szép kötésben 9 pengő.

Magyar klasszikusok az Új Egyetemes Regénytár kötetek!

Tömörkény István
GERENDÁS SZOBÁKBÓL

A szegedi tanyavidék népét vonultatja fel előttünk, a világirodalom egyik legnagyobb elbeszélője. Ára kötve 6.60-P.

Lovik Károly
A PRÉDA

A finomtollú író és kiváló elbeszélő legszebb írásainak egyike ez a bűbajos szerelmi regény. Ára szép kötésben 7 pengő.

A bibliofil könyvkiadás új remekei!

MEDNYÁNSZKY

KALLAY ERNŐ hatalmas monográfiája az újabb magyar festészet egyik legjelentősebb mesteréről. A hatalmas album ára, 80 oldal ritka szépségű képtáblával 35 pengő.

TIZENKÉT VERS TIZENKÉT RAJZ

SZABÓ LŐRINC költészetének változatos remekei és SZALAY LAJOS, a nagytehetségű fiatal grafikus páratlan szépségű rajzszorozata. Az 1000 számozott példányban, a költő és a rajzolóművész aláírásával ellátott bibliofil kötetnek ára művészi kötésben 20 pengő.

Megtekinthetők minden könyvesboltban, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet kiadás

Brush up your English

ismét kapható!

Minden jobb könyvkereskedésben
és a kiadói képviselőknél:

Ara kötve P. 4.55

szervez meg a választói jog kivívása érdekében (1912 május 23).

Justh Gyula,

bár nem lobogott benne Kossuth Lajos lángelméje, tisztán a kossuthi eszmék iránti hűsége, magyar politikai ösztöne és megérzése, magasrendű erkölcsi érzéke és becsülete által vezettetve, nagy lépéssel továbbvitte a kossuthi politikát, amikor először teremtette meg a történelmi osztály, a polgárság, munkásság és parasztság szövetségét a demokrácia ügyének és az ország függetlenségének, szabad fejlődésének érdekében. A zászlót, melyet semmiféle trágalom, megfélemlítés, cselszövés nem tudott kitépni a kezéből, kiragadta 30 évvel ezelőtt az orvul rátámadt betegség. Ez nemcsak a népjogok nagy és feddhetetlen bajnokát bénította meg, hanem az ország demokratikus fejlődését is, úgyhogy 30 évvel ezelőtt a Justh Gyulát ért szélütés tragikus következményeit megérezte az egész nemzet. Az általa létrehozott koalíció szétbomlott és épp a legnagyobb válság oldott kéveként találta a nemzetet.

A magyar politikából 30 évvel ezelőtt távozott Justh Gyula. A gátőri állás üresen maradt utána. Eszméit azonban nem mossa el az országon 1918-ban rajtaütött az árvíz. Justh Gyula eszméi ma épolg időszakúak, mint 1913-ban voltak. Életében magányos és elhagyott próféta volt. Halálában megtisztultak az eszméi a rájuk tapadó földi salaktól, politikai szenvedélytől. Most, mikor ismét fergeteges időket élhet a magyarság, gondoljuk át ismét Justh Gyulának, az első világháború előtti idők nyugtalanul, kétségbeesetten csapongó viharadárának eszméit és jóslatait. A halott próféta útmutatásait, figyelmeztetéseit talán inkább megérti a nemzet, mint az élőét és talán ezért nagyobb hasznát is látja ezeknek, mint az első világháború idején, amikor oly időben rehabilitálták a tornyai földesurat, amikor már késő volt.

A tornyai földesúr politikai végrendeletét: a történelmi osztály, a polgárság, munkásság és parasztság megszervezésének gondolatát a magyar állam függetlenségének, a magyar társadalom belső egyensúlyának és szabadságjogoknak biztosítására saját korának nemzedéke nem hajtotta végre. A végrendelet azonban ma is érvényes és végrehajtását ismét sürgetik a történelmi napok.